

LABO

magasinet

SKULPTØR ARNE-JOHAN RAUAN

nr. 3 • 2025

Sjøparken

- en levende kystbydel

14

LABO

5 FRIVILLIG PÅ BØLGEN

18 TEKSTILAVFALL

24 LABOFONDET

Kjøp leilighet med Trygt Boligkjøp

Med **Trygt Boligkjøp** kan du kjøpe ny leilighet nå og flytte inn når du har solgt egen bolig*

Leilighetene i alle de 3 første byggene er nå ferdigstilt og det er muligheter for å se ulike leilighetstyper i flere etasjer. Det er 3 innflyttingsklare leiligheter som fortsatt er ledige. En kan bli din nå, eller når du har solgt egen bolig.

ÅPEN DAG/ VISNING

**Onsdag
8. oktober
kl. 15-16**

Eller book privatvisning
etter avtale.

Påmelding til megler
tlf. 99 25 77 56

Denja Hage består av lyse og innholdsrike 3- og 4-roms leiligheter fra 78 til 98 kvm.

Det er lagt stor vekt på å skape et godt nabolag og sosiale arenaer, bestående av bla. to drivhus/orangeri, bocciabane, hobbyrom og flere trivelige sitteplasser.

I tillegg er det nærbutikk og bussstopp like ved, og kun en kort rusletur til Nordbyen kjøpesenter.

I Denja Hage har du mulighet for individuell nedbetaling av fellesgjeld (IN-ordning).

* Forutsetter godkjenning fra Selger.

Ta gjerne kontakt med megler for mer informasjon eller les mer på:

www.denjahage.no

**KUN 3
LEDIGE
LEILIGHETER**

Foto visningsleilighet.

FRA ENERGIKLASSE F TIL B, BEREDSKAP OG INNOVATIVE ENERGILØSNINGER.

Boligens energiattest har blitt et verdipapir. Får boligen din energiklasse A eller B kan du gå til banken og få bedre betingelser på lånet ditt, i tillegg til at du vil spare kroner på strømregninga.

Det er mye snakk om strøm, sparing, priser, Norgespris, Strømtøtte, hva skal jeg velge?

Sannsynligvis vil det for oss som bor i Larvik og omegn lønne seg å velge Norgespris.

Selv med Norgespris koster forbruk av strøm inkludert forbruksdelen av nettleie ca kr 1,03 kWh. I tillegg kommer fastleddet for nettleien som er fra ca kr 300,- og oppover. Dette betyr at det uansett vil være hensiktsmessig å gjøre tiltak som reduserer strømforbruket.

Dersom du har en bolig på 100 m² fra før 2010, så har denne en energiklasse på et sted mellom F og D, noe som betyr at gjennomsnittlig strømforbruk vil være ca 17.000 kWh pr år. Dersom boligen løftes til energiklasse B så vil strømforbruket, teoretisk, bli redusert til ca 9.500 kWh, noe som vil gi en årlig besparelse på ca kr 7.500,- selv med Norgespris.

I tillegg til besparelsen, er energireducerende tiltak og energikonvertering fra ren elektrisk oppvarming til vannbåren varme med varme-

pumpe kombinert med solceller som produserende strøm, et beredskapstiltak som reduserer boligselskapets sårbarhet ved lengre strømbrudd. Et slikt tiltak er også med på å redusere effektbehovet, noe som er viktig i forhold til totalbelastningen på nettet, og som reduserer effektledet på strømregninga.

Enova har fortsatt gode støtteordninger for boligselskaper. Det er mulig å få støtte til Energikartlegging hvor Enova dekker 55% av kostnaden, og investeringsstøtte på inntil 30% av kostnaden for energireducerende tiltak.

Etter gjennomført Energikartlegging vil boligselskapet få oversikt over potensialet i bygningsmassen når det gjelder energioppgradering, tiltak og kostnader. Dette gir et godt grunnlag for videre planlegging og eventuell gjennomføring av oppgradering av boligselskapet på en framtidsrettet og bærekraftig måte.

Enova har i august 2025 også kommet med nye tilskuddsordninger for boliger til privatpersoner. Det gis nå støtte til både tradisjonelle ENØK-tiltak som tilleggisolering av vegger

Foto: Line Loholt

og tak og bytte av vinduer, i tillegg til tekniske anlegg som ventilasjon, solceller og varmepumpe anlegg. Støttenivået er på 25% av godkjente kostnader med maks begrensninger.

LABO har bistått og bistår borettslag og sameier med Energikartlegging, planlegging og gjennomføring av energitiltak som har nasjonal og internasjonal interesse. Vi er med i et forskningsprosjekt som er et samarbeide mellom SINTEF/NTNU og tilsvarende i Finland og Tyskland. Det spesielle med våre prosjekter er overgangen fra ren elektrisk oppvarming til oppvarming med vannbåren varme via varmepumper. Dette er i veldig liten grad gjennomført i boliger tidligere, og heller ikke i en slik skala som i våre prosjekter.

LABO skal være framoverlent og hele tiden søke bærekraftige løsninger på fremtidens utfordringer og krav for våre boligselskaper og de boligene vi forvalter.

Gjermund Kaupang
Leder Prosjekt- og boligutvikling

innhold

Frivillighet på Bølgen Kulturhus	s. 5
Kunstnerliv: Skulptør Arne-Johan Rauan	s. 8
Fagerli Terrasse	s. 12
Sjøparken.....	s. 14
Tema: Miljø	s. 18
LABOfondet	s. 24
Jus: Uskiftet bo	s. 26
Tankedryss	s. 28
Mat: Rød fiskesuppe	s. 30
Moroside	s. 31
Medlemsfordeler	s. 34

LABO

MEDLEMSBLAD FOR LARVIK BOLIGBYGGELAG - NR. 3 - 2025

ANSVARLIG REDAKTØR
Adm.dir Asle Granerud,
LABO

REDAKSJONSANSVARLIG
Alise Myhre
Alise.Myhre@labo.no

ADRESSE
Prinsegata 4, Pb. 263
3251 Larvik
Tlf. 33 13 85 00
E-post: labo@labo.no
Hjemmeside: www.labo.no

REDAKSJONELL PRODUKSJON
LABO, Karianne Dancke

ANNONSESALG
Arnt Erik Isaksen
arnt.erik.isaksen
@flexkommunikasjon.no

**PROSJEKTLEDELSE
OG GRAFISK UTFORMING**
H-Design - Hege Svennevig
H-Design@altiboxmail.no

TRYKK
Trykk-Service AS

FORSIDEBILDE
Karianne Dancke

BØLGEN KULTURHUS

LITE LØNN – STORE OPPLEVELSER

Årsverk med frivillighet gjør at arrangementer, konserter, konfirmasjonsseremonier, forestillinger, konferanser og servering går som smurt på Bølgen kulturhus.

TEKST: KARIANNE DANCKE • FOTO: KARIANNE DANCKE OG ELI R. KJENDALEN

- Det er lite som hadde blitt noe av om ikke det var for våre frivillige, forteller Eli R. Kjendalen, konferanseansvarlig for det ikoniske kulturhuset i indre havn.

Til sesongmøte har man samlet en solid gjeng av dem, godt voksne, de fleste pensjonister – alle med en felles interesse i kultur, selv om typen favoritt kan variere.

- Jeg har fått øynene opp for, og holder morsom stand-up som min favoritt, og jeg må få legge til Fargespill, svarer Terje Hellenes. En av relativt få mannlige frivillige. Rekruttert inn via kona og venner av henne igjen.

//
Vi kunne ikke hatt bedre vertskap her på Bølgen – hele Larviks hus!

- Konserter! Skikkelige konserter! Åhhh, det er det beste jeg opplever, deler Siri Evensen. Hun har vært frivillig tilknyttet Bølgen kulturhus i 15 år, og har rikt erfaringsgrunnlag å uttale seg fra.

- Teater! Vi er så heldige med kvaliteten på forestillinger som settes opp her, forteller Torunn Kamfjord om sin favoritt. Hun har også lang fartstid som frivillig på kulturhuset; omkring 13 år.

VEIEN INN

Siri var frivillig tilknyttet Vestfold Festspillene, og fulgte Andreas Gilhuus over til Bølgen kulturhus helt fra starten av.

- Jeg hadde nok en periode jeg var begge steder, mener hun å huske. Det begynner å bli lenge siden, mer enn 15 år tilbake.

Torunn har funnet veien inn via Teaterets Venner, mens Terje, og hans kone, ble del av frivillig-gjengen via venner.

- Kona ble spurt først, og så hørte vi

at de gjerne ville ha menn inn i gjengen også, så da ble jeg med også, forteller Terje.

Nå teller frivilligstaben omkring 50 personer totalt,

- Men det er en litt mindre gruppe, kanskje 30 av oss, som utgjør kjernen, resonnerer de seg frem til.

LITE LØNN OG STORE OPPLEVELSER
 Innsatsen er ulønnet.

- Men det er likevel den best betalte frivilligjobben jeg kjenner til, sier Torunn entusiastisk. Hun forklarer:

- Tenk hvor mange forestillinger og arrangementer vi får se, høre og være til stede på!

- Jeg har skrevet opp alle forestillingen jeg har jobbet på, deler Terje.

- Er det sant!, utbryter de to andre, først vantro og så i nær beundring og i varm tanke på hva en slik minnebok kan bety senere.

USYNLIGE HJELPERE

Som frivillig ved Bølgen kulturhus bidrar man så mye man vil.

- Det legges ut arrangementslister, og så melder vi oss til det vi helst vil og foretrekker, og noen ganger blir vi spurt til konkrete arrangementer eller oppgaver, forklarer trioens av frivillige som har samlet seg for en prat.

- Som et snitt kan jeg gjette på at mange bidrar til 5 – 6 arrangementer i sesongen, kommenterer konferanseansvarlig Kjendalen. Hun forteller videre at det ikke hadde gått rundt om det ikke var for de frivillige.

- Mange vet sikker om dem i døren til forestillinger, men de er her på dagtid, tilknyttet konferanser, de rigger før arrangementer, de jobber tilknyttet utekino ... de kjenner huset og gjennomføringer så godt at de ofte ligger perfekt i forkant. De rydder, tar med seg tomme kopper, fyller på – de er som usynlige aktører som sørger for at opplevelsene her i huset går på skinner!, skryter Kjendalen.

De frivillige smiler stolt. Å være tilknyttet Bølgen kulturhus betyr noe. - Jeg har vel ikke vært på taket, men

jeg har vasket kostyme for en sirkus-artist!, forteller Siri. De beskriver også en del praktisk rundt å ivareta publikum, være brannvakt, rydde salen og ikke minst - sope popcorn!

- Vi blir en gjeng. Jeg bor nærme, har tid og er forholdsvis frisk og rask, og noen ganger kan jeg være her flere ganger i uken, forteller Siri.

- Jeg tipper kona og jeg er her 3 – 5 ganger i måneden, tror Terje.

- Det er så fint med å være frivillig her; man tar det man har tid og lyst til, og det kan være forskjellig fra person til person, men vi strekker oss når det trengs, bekrefter Torunn.

DET BESTE VERTSKAPET

- De frivillige er på sett og vis den røde tråden på huset. De er til stede på alt, på tvers av miljøer, på tvers av døgnet, på vers av sesong og år – ja, på tvers av kulturhusledere som har kommet og gått gjennom de 16 årene Bølgen har vært stortue, det er Ågot Bugge, daglig leder for Bølgen kulturhus som varmt uttaler seg om frivillig-staben. De frivillige utgjør en

solid andel av personalet tilknyttet huset og Bugge har inntrykk av at frivilliggjengen har et samhold som strekker seg utenfor oppgavene på Bølgen også.

- De er helt fantastiske, har stort engasjement og kan hver krok av huset. Vi kunne ikke hatt bedre vertskap her på Bølgen – hele Larviks hus!, opplever kulturhussjefen.

Medlemstilbud

15% rabatt på Bølgens egne forestillinger, og på forestillinger i regi av Riksteateret.
Oversikt på: bølgen.no/labo
Rabattkode: LABO1946

Balkonger fra Balco – et klimasmart valg for fremtiden!

Balco har all kompetanse i eget hus når det gjelder balkongprosjekter. Egen produksjon og produktutvikling av alle typer bærekraftige balkongsystemer i moderne og effektive lokaler i Sverige.

Ta kontakt med oss for å komme riktig i gang!

Les mer på www.balco.no

Et balkongsystem med Balcos eget utviklede dreneringsystem CleanLine og ventilasjon VentTec.

 BERGEN
Tel 97 14 91 57

 OSLO
Tel 23 38 12 00

 TRONDHEIM
Tel 97 14 91 57

BALCO

BALCONIES
FOR
GREATER
LIVING

SKULPTØR ARNE-JOHAN RAUAN

ORGANISK METALL

GRØNNEBERG: Det er ikke lett å se hva slags type Darth Vader-sveisemasken skjuler, men de uttrykksfulle skulpturene som sveiseren har skapt introduserer gnistrende følsomhet, kreativitet og skapertrang.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

- Det konkrete er mindre sårbart; rekkverk, porter, funksjonelle ting. Lager man en telysestake og den fungerer som det, så er den vellykket. Brukskunsten er tryggere sånn. Abstrakt kunst og de semi-abstrakte skulpturene mine utgjør noe på helt andre plan, opplever Arne-Johan Rauan.

GENERASJONER

Han er fjerde generasjon i verkstedet. På farssiden var det oldefar som startet opp jern- og mekanisk verksted på Grønneberg. Bestefaren overtok og nå er det faren til Arne-Johan som er eier og driver. Verkstedet langs Tjøllingveien utgjør arbeidsplassen til Arne-Johan og det ligger i kortene at han etter hvert overtar, likt som skiftet har vært i generasjonene tidligere.

INTERNASJONALT REPRESENTERT

Arne-Johan er industrimekaniker av utdanning, men har også formalisert kunstutdannelsen.

- Den første utstillingen min var i 2017. Da fikk jeg mange gode tilbakemeldinger. Det ga en boost. Skulpturer er ikke like salgbart som bildekunst. Det er ikke like selvfølgelig hvor man plasserer en skulptur, sammenlignet med noe vegghengt, erfarer skulptøren.

Etter debuten i 2017 ble arbeidene hans tatt inn på GalleriER i Sandefjord, og det samarbeidet har bestått siden. Han er også representert på to faste gallerier i Oslo, ett galleri i Danmark og på Galleri Mats Bergman i Sverige. Også i New York har

ASO

Arve Ståle Olsen as
Byggmester og entreprenørforretning

tel: 331 86 230 www.aso.no

”

*Det berører meg,
men jeg har
ikke kontroll
på hvordan det
berører andre.*

**BLI BEDRE KJENT
MED ARBEIDENE OG
ARNE-JOHAN RAUAN:**
Instagram: /rauanart
Facebook: /rauanart

man blitt begeistret for Rauan fra Grønneberg.

- Det oppstod egentlig litt tilfeldig, men er ikke mindre stas av den grunn, det er en jordnær, nedpå skaper vi møter i verkstedet, som gjennom ulik kreativ utfoldelse har verdensvid erfaring med at folk er folk med følelser og livserfaringer, samme hvor på kloden du møter dem.

MYKE FØLELSER I METALL

Materialer han arbeider med, jern og stål, er hardt. Man tenker raskt; rettvinklet.

- Det oppstår noe i kontrasten mellom materialets egenart og mulighetene, sier Arne-Johan, og det er nesten magisk hvor organiske arbeidene hans av disse metallene fremstår. I skulpturene hans oppleves både sårbarhet, føyelighet, følsomhet, desperasjon, motløshet og lengten, for å nevne noen observasjoner.

- Når jeg jobber med en skulptur har jeg ofte en grunnidé, men skikkelsen som tar form i hendene mine finner

ofte sin egen vei, så jeg noen ganger kan bli litt overrasket. De berører meg, men jeg har ikke kontroll på hvordan det berører andre, deler Arne-Johan.

Alle verkene har titler, men han velger bevisst å ikke la dem fremtre i utstillinger. De kan bli for veiledende.

- Jeg arbeider ofte med å fjerne det overfløydige, til det er en følelse som for meg utgjør skikkelsen. Tilbakemeldingene når jeg prater med publikum på utstillinger er at de også gripes av følelser i møte med mine skulpturer, men langt fra alltid den samme som stod sterkt hos meg mens jeg skapte skulpturen, deler han.

At de følelsene er sammenfallende er ikke viktig. Snarere tvert imot.

- Jeg har hatt min opplevelse, og så lever figuren videre og utgjør noe annet for noen andre. Det er en fin dimensjon å tenke på, synes han.

BALANSE

Med jobb og hobby på samme verk-

sted, går arbeidstimene og gjøremålene over i hverandre?

- Nei, jeg må prioritere den ordentlige jobben min, men jeg kan drive med noe der borte og lengte over hit, forteller han, og peker rundt i det store verkstedet.

Arne-Johan holder i en gammel svei-sehjelm, som en naturlig forlengelse av hånden.

Selv om materialene det jobbes med er kjent og gjentagende de samme, er arbeidsteknikken i utførelse av det funksjonelle og kunstuttrykket likevel ulik.

- Jeg liker begge deler. Sterk, forsegelende og absolutt sveising ute på bygg, porter og rekkverk, og det kreativt, utforskende skapende, vet Arne-Johan.

Kanskje lengten etter tid til å jobbe med kunsten også bringer uttrykk til de stemningsskapende, følsomme skikkelsene.

5% BONUS OG RABATT

Montér har alt du trenger til ditt bygge- og oppussingsprosjekt. Som medlem i LABO får du alltid 5% medlemsbonus. I tillegg får du 5% medlemsrabatt* på det du handler.

Merk: For å få LABO-rabatt viser du fram medlemsbeviset ditt, som du finner i LABO-appen. Det er ikke mulig å kombinere LABO-fordelen med andre fordelsprogram hos Montér.

Gå inn på LABO sin app for å finne ditt nærmeste Montér byggevarehus.

*Rabatt gjelder ikke kampanjevarer eller nettoprisede varer

DRØMMEN OM "GYNGEGØYE"

Fjorårets premiepenger strakk langt, men var langt fra nok til å ferdigstille utemiljøet på 360 kvadratmeter takterrasse. Kvalitets-sittemøbler er på plass, men moro og himmelske gyngemøbler står på ønskelisten.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

I 2024 var Borettslagenes sikringsordning 30 år og i den anledning ble 1 million kroner delt ut til borettslags gode prosjekter på tvers av landet. 100.000,- tilfalt Fagerli Terrasse, et boligprosjekt med 12 leiligheter og et borettslag for unge mennesker med funksjonshemning.

BLE DET ELEFANT?

Med 360 kvadratmeter tom takterrasse var det bokstavelig talt stort behov og mange kreative ønsker om hva premiepengene kunne brukes til for å skape trivsel og miljø på taket. Forslagene strakk seg fra elefant til knappenål.

- Her gresser ingen elefant, «dessverre», men man har man kommet godt på vei med å få etablert et praktisk og godt utemiljø, Heidi Megård, i styret og foreldreutvalget for borettslaget, viser ut på den ene av de to store takterrassene. Flere solide, gode og omfangsrige sittegrupper, spisebenker og grill er kjøpt inn, og har gjort stor nytte for seg gjennom den varme sommeren. Det har vært deilig å kunne sitte utendørs, spist her ...

- Jeg tror en av jentene sov her noen netter også jeg, da varmen kokte som mest i sommer, forteller Heidi.

FELLES HYGGE PÅ FELLES TAKTERRASSE

Ane Borvik viser frem grillen, for noen ganger igjennom sommeren har det vært lagt til rette for fellesgrilling på tvers av de som bor her og deres familier som har vært invitert inn.

I hovedsak er det kjøpt inn utemøbler, noe solskjerming, grill, planter, blomsterkar et par hengestoler og høytrykkspyler. Alt til felles benyttelse.

Beboerne er godt fornøyde. Andrea Mortensen Standal har brukt terras-

sene både på fellesgrilling og noen ganger ellers, og deler at møblene, som er veldig fine, også er veldig gode.

PÅ OPPLØPSSIDEN

Ønsket fremover er å få gjort de flotte utemiljøene komplette. Det er fremdeles mye ledig plass, og det er spilt inn ønsker om solsenger, noen mindre avlastningsbord og aktivitetsleker som ringspill og om mulig en mobil bocciabaneløsning.

- Og boblebad! Da skulle jeg tatt både morgenbad og kveldsbad, sier Ane.

- Jeg ønsker at vi får "gyngegøye", sier Andrea.

Det høres ut som et deilig møbel. Er det som hammock, en hel benk som svinger og gynger, spør vi.

Andrea leter frem bilde på telefonen sin.

- Sånn!, viser hun. En litt avstivet hengekøye med plass til to.

- Ja! Stemmer Ane og Sven Müller i.

Tenk å kunne ligge og duve lett, nesten oppe i himmelen, på taket av

Fagerli Terrasse.

360 kvadratmeter er stor plass, og gjen- gen har søkt flere midler i år, i håp om å komme helt i havn med de flotte utemiljøene sine.

- Vi får håpe de ser og unner oss å komme helt i mål, mer enn at de holder midler tilbake fra oss fordi vi fikk støtte i fjor, resonnerer Heidi og understreker at alle monner drar.

Om noen som driver med aktiviteter og leker har showroom som avvikles fordi ny sesong er i vente, tar Fagerli Terrasse gjerne imot sommermoro til bruk på sine arealer.

Vi vet at 66% ikke vet hvilken strømvtales de har*

Men vi tror at

99%

hadde byttet hvis de visste at de kunne få
Medlemsstrøm fra LABO.

*Befolkningsundersøkelse gjennomført av Norstat for Forbrukerrådet April 2023

Medlemsstrøm fra Polar Kraft er en spot-avtale som er forhandlet frem for deg som er medlem i LABO.

Prisen følger strømmarkedet time for time. Fastbeløp er på 39 kr/mnd. Påslag på kun + 3,63 øre/kWh. Du får også **2% bonus** på ditt strømforbruk (etter at evt stømstøtte er trukket fra). Du får alt på en faktura, strømstøtte og nettleie. Det er ingen forskuddsbetaling og ingen binding. Gratis app gir deg full kontroll over forbruket ditt.

Ring 987 02 006 eller les mer her polarkraft.no/medlemsstrom

 BOLIGBYGGELAGENES
MEDLEMSFORDELER

POLAR kraft

SJØPARKEN: GIR MER TIL LIVET

For ti år siden ble det første spadetaket tatt med mål om en levende kystbydel på Agnes, utenfor Stavern. Nå leves livet blant fargene, i stillheten og gjerne med flau vind til kaffen etter et friskt morgenbad.

TEKST OG FOTO: KARIANNE DANCKE

- Jeg er blitt helårsbader! Lise Thrane Nilsen elsker øylivet i Sjøparken. Etter en lang og tidvis tøff karriere som operasjonssykepleier i hovedstaden, valgte hun å trekke hjemover da hun ble pensjonist. Hun ser like over til Halsen der hun vokste opp.

- På kveldene hender det at solkula gløder over Gon og jeg kan ta meg i å bli rent andektig i erkjennelsen av at dette larmfrie, vakre, estetiske nå

er livet mitt, sier hun og lar blikket henge ut av den åpne stueveggen som vender mot en av Sjøparkens kanaler.

Likt som vannet virker som en oppslukende lyddemper, byr det også ustanselig på opplevelser.

- Om jeg sitter inne ser jeg stadige skiftninger i glitter og lysspill. Forrige dagen var en stor sildestim her inne andre dager kan vær, sjø og skum

stå inn. For et par uker tilbake brøt to lydløse SUPbrett vannflaten. To flotte padlere og på det ene brettet stod en hund i front og strakte hals! forteller hun begeistret om utsynet fra stuen.

Her er ingen støy fra gressklippere, motorsag eller høytrykkspykere.

- Jeg har fått mer helse etter jeg flyttet hit. Jeg vet andre prater om dårlig og god helse, men jeg holder fast i

mer helse. Jeg bader som nevnt hver morgen og peiler etter ett minutt per grad. Er det 11 grader i vannet koser jeg meg i 11 minutter i vannet. Jeg følger meg friskere. Saltet jeg kjenner i hud og hår gjør meg vel og stillheten gir meg rom og ro. Jeg tenkte på det og håpet på det før jeg forlot Oslo – at dette umiddelbare samlivet med sjøen ville gjøre meg godt, og det har blitt enda mer og bedre. Jeg har funnet paradiset, beskriver Lise sitt øyeblikk på Agnes.

KONTOR OG TVSTUE I BÅTEN

Caroline Pedersen har sammen med mann og barn bodd i Sjøparken siden mars. De har funnet seg til rette i en av de sist ferdigstilte leilighetene på Øy 3. Hun er vokst opp på Rødberg, studert, bodd ute og landet sist i Sandefjord, i hus.

- Vi er båtfolk. Vi hadde det fint og ingen planer om å flytte egentlig, men så ble vi oppmerksomme på dette prosjektet – hvor du kan ha båten i hagen!

Mange av beboerne har båt plass som ligger så de kan trække rett i båten fra egen veranda, eller brygge. Likt som Lise kan slippe en pose boller og en ekstra genser rett ned i båten på plassen nedenfor sin veranda, har også Caroline og mannen båten rett på utsiden av leiligheten sin. Å være så tett på sjøen har også gitt mulighet til å etablere vanen med morgenbad og kaffe før jobb.

- Vi måtte ta et valg om to plasser i garasjen eller en garasje plass og en båt plass, forteller hun. Valget var enkelt. Det ble båt plass. Mannen jobber i Hammerdalen, og kan om han vil bruke båten til jobb.

Det har vært litt omstilling fra hus til leilighet.

- Vi drømmer om en hytte. Etter hvert flytter barna hjemmefra og da blir det mer romslig, men størrelsen er hva du gjør det til. Caroline jobber med interiørdesign og har tilført smarte løsninger for å optimalisere

lagring og biopeis som et lekkert ekstra element for både varme og som estetisk smykke i stuen.

Både for kos og avveksling tar vi gjerne i bruk båten som et ekstra rom. Jeg har trukket ut i båten om jeg har hatt behov for ekstra arbeidsplass og ro og mannen min har valgt seg fotballkveld der, og den umiddelbare tilgangen på båten og vannet er drømmen vi realiserte ved å flytte hit, forteller Caroline.

INKLUDERER EN NATT PÅ MUSEET Sjøparken er skapt med tanke om at fremtidens boligprosjekter må tilby mer enn bare tak over hodet. Her skal ro og rekreasjon være en del av hverdagen og følelsen av fellesskap og tilhørighet står sterkt.

- Vi ønsker et levende nabolag med sosiale møteplasser, kunst, kultur, aktivitetstilbud og fellesområder som bringer mennesker sammen, beskriver Cecilie Sanden, Salgs- og markedsansvarlig i Agnes Utvikling.

40% til 45% på solskjerming og garasjeporter

Gjelder alle* produkter hele året, også på tilbehør etc.

- 45 % på egenproduserte screens og markiser, samt kampanjekolleksjoner på innvendig solskjerming.
- 40 % på øvrige produkter, selger kan gi mer info.

*Unntatt enkelte spesialprodukter og montasje. Medlemsbevis må fremvises.

Bestill gratis befaring: tlf. 95 300 800 | kjellsmarkiser.no

KJELLS
MARKISER

”

- Velger du bolig i Sjøparken får du så mye mer enn et sted å bo.

I tillegg til å bo tett på alle de ulike aktivitetsmulighetene har beboerne også tilgang på en praktisk gjesteleilighet om de skal ha familie eller venner på besøk. Dette er en komfortabel og velutstyrt leilighet som gir litt ekstra fleksibilitet og gjør det enklere å invitere nære og kjære på besøk. Leiligheten har to soverom, bad og kombinert stue og kjøkken og plass til fire personer.

- Leiligheten ligger vegg i vegg med museet, så det har vært mye moro med å tilby den som «en natt på museet», deler Cecilie.

På fellesområdet har beboerne også drivhus, en flott og praktisk grillplass og kanskje Norges best beliggende bocciabane.

Alt i Sjøparken har fantastisk beliggenhet og tett på finnes Lillevik-skogen som av kjennere fortelles om som en juvel og idylliske stier og strandperler i vannkanten. Trekker du innendørs for aktivitet kan du også bli bergtatt - eller fyrtatt, for velger du deg en økt på tredemølle på treningssenteret Sjøsterk, nyter disse plassering med vindu fra gulv til tak og utsyn til Svenner.

- Velger du bolig i Sjøparken får du så mye mer enn et sted å bo. Det er beboerfordel på det meste av alt som tilbys og du vil oppdage et vell av lune, gode møtesteder, og ditto hyggelige folk, utenfor hjemmets fire vegger, men innenfor ditt umiddelbare nærmiljø, frister Cecilie.

På nett.

For gode opplevelser.

Med Altibox får du lynrask fiber og underholdningen du vil ha. Velg den tv- og internettpakken som passer akkurat deg, uavhengig av hva naboen velger!

Styret kan enkelt be om et tilbud fra oss, hvis du som beboer spiller det inn.

vikenfiber.no/boligselskap

altibox

LEVERES AV
VIKENFIBER

IKKE ALLTID LETT Å GJØRE RETT

I januar 2025 ble norske kommuner pålagt å tilby innsamlingsløsning for tekstilavfall for både husholdninger og virksomheter. En varslet katastrofe, har noen ropt.

TEKST: KARIANNE DANCKE • FOTO: KARIANNE DANCKE, KIRKENS BYMISJON

- Man kom ut på helt feil fot, opplever Hege Stenmarck, daglig leder for Kirkens Bymisjon Miljø as. Organisasjonen sorterer omkring 5 tonn klær og tekstiler pr. dag fra gjenvinningsstasjoner spredt ut i 44 av landets kommuner. Kirkens Bymisjon er den innsamleren som sorterer mest av alle.

TABLOID TRØBBEL

Rett over årsskiftet ble Klima og miljøminister, Andreas Bjelland Eriksen, sitert på et tabloid utspill om hvordan lovendringen medførte at brukte truser og sokker skulle leveres til gjenvinning og at tekstiler generelt skulle ut av restavfallsbøtten. Det er IKKE tilfellet, og når i tillegg riktig, tydelig og relevant informasjon ikke

var nådd frem før lovendringen trådte i kraft, var kaoset komplett, erfarer Stenmarck. Følgene har blitt enorme.

Selv om folk generelt har vært på gjenbruksbølge, Fæbrik-iver og økt miljøfokus, ødelegges nå enorme mengder klær og tekstiler som sorteres til ombruk og gjenvinning fordi

«Det er de tilgrisede, skitne og våte tekstilene som havner i samme pose, som det til materialgjenvinning og ombruk, som er problemet.»

informasjon om den nye lovpålagte løsningen ikke har nådd klart og tydelig ut.

- Ingen vil ha, eller skal ha, dine brukte underbukser eller hullslitte sokker. Ikke heller det som er skittent, tilgriset eller vått. Når våte tekstiler dumpes i innsamlingscontainerne, ødelegges alt innhold i container, forklarer Stenmarck fortvilet.

Etter utspillet fra ministeren, sitert i nyhetsbildet og på TV, oppstod et kaos av ikke ombrukbare tekstiler i innsamlingskassene. Erfaringen deles av samtlige aktører som driver tekstil-

innsamling. Konsekvensen blir en lite kostnadseffektiv innsamling.

REDUSERT KVALITET RASERER LØNNSOMHETEN

Rapporter viser at ombrukskvaliteten har sunket fra 80% til 50% i gjennomsnitt etter lovendringen ble innført .

- Vi må sortere tre ganger så mange bur for å ende med samme mengde klær av samme kvalitet som tidligere, og i tillegg har prisen vi får blitt redusert med 35% som følge av kvalitetsreduksjonen, fortviler Stenmarck. Kirkens Bymisjon alene får inn 20 tonn til lager hver dag.

Tenk om sorteringen gjort hos oss som leverer inn, med gode intensjoner, hadde ivarettatt at det meste av dette kunne utgjort kvalitet og verdi videre, på nivået man lå på før lovendringen følger. De enorme ødeleggelsene og med det volumreduksjon på hva som kan følge inn i sirkulærøkonomien, baserer seg på en klønete misforståelse og behovet for lettvinthet.

BEHANDLER DU NOE SOM AVFALL – BLIR DET AVFALL

- Det er de tilgrisede, skitne og våte tekstilene som havner i samme pose som det til materialgjenvinning og

VED Å GI TEKSTILER til Kirkens Bymisjon så bidrar man til Sosial bærekraft:

i form av at det skapes
arbeidstreningsplasser

Miljø bærekraft: i form av at det
er gjenbruk av tekstiler

Økonomisk bærekraft: i form
av at med de midlene Kirkens
bymisjon miljø får inn så skapes
nye tiltak til andre i samfunnet
som måtte trenge det.

ombruk, som er problemet. Ingenting av det som havner i slike kondemnerte poser kan ombrukes eller materialgjenvinnes. Folk tror at ingen tekstiler skal kastes i restavfallet, samtidig som de behandler tekstilene som avfall. Er det avfall, skal det det i restavfall. Behandler du noe som avfall – blir det avfall!, sier lederen for Kirkens Bymisjon Miljø AS.

Tekstiltårnene som tar imot ombrukbare tekstiler inneholder kun 50% brukbar kvalitet. Det øvrige utgjøres av 20% restavfalls kvalitet og 30% materialgjenvinningskvalitet, gjør hun rede for.

SVERIGE KNELER, EUROPA PREGES

Lovendringen om tekstilinnsamling er innført i flere land enn Norge. I Sverige inntrådte loven fra årsskiftet 2025, likt som i Norge. Der kneler man, og står ovenfor å skulle reverse-re hele ordningen i løpet av høsten.

I Danmark har flere av de etablert innsamlerne trukket seg fra å samle inn ødelagte klær, da det ikke går rundt. Her har man kommet til at det tydeligere må skilles mellom ombrukbart og ødelagt, i søken etter en løsning som står seg bærekraftig.

I England har den totale kvaliteten på innsamlede tekstiler gått ned og man opplever at folk benytter innsamlingstårn til å kvitte seg med

avfall av alle slag. Noen innsamlingssteder har måttet legges ned på grunn av ødeleggelsene generelt, og av tekstiler spesielt, som slik generell avfallsslenging medfører.

Finland startet separat innsamling av tekstiler allerede i 2023, før EUregelverket trådte i kraft, og volumet av innsamlede tekstiler har vært stabilt. Her er den største utfordringen den synkende kvaliteten på klærne, drevet av økt bruk av fast fashion og ultra-fast fashion. I Finland peker man tydelig til EUs produsentansvar og at manglende økonomisk bærekraft ikke gir tilstrekkelig vilkår for drift i kasserte-tekstiler-sektoren, og nylig trakk landets største aktør, Lounais-Suomen Jätehuolto, seg fra all virksomhet tilknyttet sirkulære løsninger for kasserte tekstiler som en følge av dette.

HVA NÅ?

Vi må ta inn over oss at det overordnet er nødvendig med en sirkulær økonomi tilknyttet dette. I Norge og Norden er det stor materialisme og i for stor grad en lineær modell med kjøp – bruk – kast. Det må på plass politisk, økonomiske insentiver for sirkulære løsninger. Dette gjelder på flere plan; produsentansvar, relevante og hierarkirettferdige og -stimulerende forretningsmodeller og – muligheter tilknyttet utleie, gjenbruk og redesign.

- Det må settes i verk politiske reguleringer som gir sirkulære løsninger en økonomisk fordel, forfekter Stenmarck.

Vanlige folk, forbruker, må benytte seg av de gode retur- og gjenbruksordningene for tekstil som finnes, og som vi allerede er kjent med og benytter ganske uproblematisk tilknyttet andre avfallstyper.

- **BRUKBARE KLÆR, TEKSTILER OG SKO** (rene og tørre klær og tekstiler som er hele eller lett å reparere); legges i pose, knytes igjen – leveres.

- **ØDELAGTE KLÆR OG TEKSTILER** (men likefullt rene og tørre klær og tekstiler som er utslitte, hullete eller som av andre årsaker ikke kan brukes om igjen til samme formål); legges i pose, knytes igjen – leveres.
- Våte tekstiler skal ikke leveres inn.

Den aller lavest hengende frukten i dette bildet er å bruke opp klærne selv, inspirerer Stenmarck. På note av borettslag og sameier kjenner hun til flere gode samarbeid der man har gått sammen om løsninger for kollektiv tekstilinnsamling og -bortkjøring, men også hyggelige arrangementer for bytte- og salgsdager i mindre og større bolignettverk.

- *Du gjør en forskjell!*, oppsummerer hun.

SKAL LØNNE SEG Å GJØRE DET RIKTIG(ST)

Innen varehandel er man svært gode på kjøpsøyeblikk; Å påvirke impuls ved kassepunktet. Tenk om vi kan bli like gode på kastøyeblikk!

TEKST: KARIANNE DANCKE • FOTO: NORSK METALLGJENVINNING

Daglig leder i Norsk Metallgjenvinning, Ylva Eline Erbach gjør effektivt rede for at mens forbruker sorterer på glass og metall, er finansieringen av Norsk Metallgjenvinning knyttet til emballasje. Stekepanner sorteres ofte inn i glass- og metallavfallet, men skal ikke hit og telles naturlig nok ikke med som emballasje.

- Ei heller lysekronen som skapte villrede da den dukket opp i en glass- og metall-innsamlingskasse, forteller hun oppsiktsvekkende.

Produsentansvarsselskap, som Norsk Metallgjenvinning, eies av emballasjeprodusenter, vareprodusenter og handel, og det er vederlag fra medlemsbedriftene som sikrer non-profit-finansiering og returordninger.

VERDIKJEDEEMPATI

- Vi har kommet til den innsikten at vi må jobbe for å skape forståelse bakover i vårt eget kretsløp, sier Erbach, før hun utdyper;

- Kronologisk er rekkefølgen i kretsløpet; **produksjon -> kjøp -> til resirkulering -> innsamling ->**

transport -> sortering -> gjenvinning -> resirkulering råvarer.

Målet er å få resirkulert råvaremateriale, men for å oppnå det må alle ledd dytte på hverandre.

Følger man resonnetet (bakover) medfører det;

for at kjøp skal kunne finne sted, må produksjon ha funnet sted, og for at produksjon skal finne sted, må ideelt sett materialgjenvinning ha funnet sted.

Henger du med?

VENTILASJONSFILTER NORGE

Tilbud til LABO-medlemmer

18% rabatt

FILTERAVTALE

Norskprodusert, bedre kvalitet og lenger levetid

ventilasjonsfilternorge.no

Rabattkode: laboavtale

Det er prosument: Spenningsforholdet Produkt-Konsument. At konsumenten, du og jeg, inviteres inn i forståelsen av og rollen vår i dette kretsløpet, i kretsløpet for at hensiktsmessig og gjenvinnbar metallemballasje omslutter varer vi ønsker kjøpe, bruke og spise.

Norsk Metallgjenvinning har ansvar for å sikre at all metallemballasje medlemmene (emballasjeprodusenter og vareprodusenter) setter på markedet kommer tilbake i kretsløpet som resirkulerte råvarer. Produsentansvarsselskapet jobber tett med kommunale og private

innsamlere, som sørger for innsamling av metallemballasje fra lokale returpunkt, beholdere utenfor husstandene eller andre tilpassede henteordninger. Slik kan metallemballasjen bli til nye produkter på den mest effektive måten.

- Alle ledd i kretsløpet har sine utfordringer og vi er avhenging av alle leddene for at kretsløpet skal bestå. For å forhindre at emballasjen forsvinner ut av kretsløpet er kasteøyeblikket viktig. Derfor trenger vi god veiledning til sortering, med synlig merking og et godt system, beskriver og inspirerer Erbach.

GULROT OG PISK

Den kommende Emballasjeforordningen (PPWR) inneholder mange nye krav til emballasje. Blant annet:

Gjenvinnbarhet

Det er krav til resirkulert materiale

Økomodelering

Emballasjeminimering

Ombruk

- Med emballasjeforordningen blir det dyrere å bruke emballasje som er vanskelig å gjenvinne. Det blir dermed lønnsomt å velge sirkulær emballasje, sier Erbach.

Glass- og metallemballasje

HVORDAN SORTERE TIL GLASS&METALL-BEHOLDEREN

Det er emballasje av metall som skal sorteres i beholdere for glass- og metallemballasje, ikke andre produkter av metall som for eksempel stekepanner, verktøy eller kjøkkenredskaper. Slike produkter leveres til din lokale gjenvinningsstasjon.

Emballasje som har inneholdt maling, lakk eller lim, eller som er merket som brannfarlig, oksiderende, giftig eller eksplosivt, skal leveres på kommunens bemannede gjenvinningsstasjoner.

BEST I KLASSEN

Nærmere 80% av alt metall som noen gang er produsert, er utrolig nok fortsatt i bruk og har vært resirkulert uten tap av kvalitet. Både bedrifter, kommuners og privatpersoners kildesortering av metallemballasje over hele landet har vært en viktig bidragsyter til dette.

Gjenvinning av stål og aluminium krever kun henholdsvis 30% og 5% av energien som brukes til å produsere nytt metall. Dagens gjenvinning av metallemballasje nærmer seg en effektiv og sirkulær økonomi.

Sortere.no

På sortere.no får du oversikt over returordningene for din kommune.

LABO
magasinet

Ta kontakt!

Neste utgivelse kommer i desember 2025!

Ta kontakt for bestilling av annonseplass eller for å få tilsendt annonseinformasjon for 2025.

Utgivelse: uke 49 • Annonsefrist: 17.11.25

ANNONSEANSVARLIG: ARNT ERIK ISAKSEN - TLF. 411 61 619
arnt.erik.isaksen@flexkommunikasjon.no

TENK OGSÅ PÅ BESTEMOR/BESTEFAR

- MELD DE INN I LABO

Du som leser dette er sannsynligvis allerede medlem, men vi kjenner alle noen som sier at de ikke trenger medlemskap. –«Jeg skal ikke i leilighet jeg». Vi snakker ofte om å sikre boligmuligheter for de unge, men hva med de godt voksne?

Bestemor/bestefar bor kanskje trygt i enebolig i dag, men livet endrer seg – og plutselig kan de ha behov for en mer tilgjengelig bolig. Da er det synd om de ikke har opparbeidet seg ansiennitet i boligbyggelaget. Vi pleier å si «aldri si aldri».

Å melde seg inn i LABO er enkelt og en smart investering for fremtiden. Det koster lite, men kan bety alt den dagen behovet oppstår. I mellom-

tiden er det jo mange medlemsfordeler de kan benytte. Et par turer på Kulturhuset, og noen malingsspann, så er kontingenten tjent inn.

GÅ INN PÅ LABO.NO FOR INNMELDING

Ta "grønne valg"!

Vi er lokalbanken du kan snakke med om grønne boliglån og energilån. Du treffer oss på Teams eller over en kopp kaffe i banken. Avtal et møte, så hjelper vi deg!

**SKAGERRAK
SPAREBANK**

Ekte lokalbank

skagerraksparebank.no

LABOFONDET: DET BETYR SÅ MYE

LABO-fondet har hatt ulike profiler gjennom årene. I 2025 er det Friluftslivets år og utendørsaktivitet og friluftsopplevelser sprengte bokstavelig talt årets fondsramme.

TEKST: KARIANNE DANCKE • FOTO: NFU-LARVIK, HELGEROA KFUK-KFUM, LARVIK KFUK-KFUM

Helgeroa KFUK KFUM

- Larvik KFUK-KFUM Speidere v/Marianne Bredesen Skalleberg (957 00 871), til telt og utstyr. Kr 30.000,-
- Helgeroa KFUK-KFUM Speidere v/ Ann-Mari Solli (40291697), til prosjektet gapahuk, bålpanne, scene osv. Kr 20.000,-
- Norsk forbund for utviklingshemmede v/ Inger Sylvi Jensen Winger til aktivitetene på Bonnagolt med kr 6.000,-

NFU Bonnagoltstua

I år kom det inn 31 gode søknader. Fondets opprinnelige ramme var 50 000 kroner, men juryen ble overbevist av de gode tiltakene og endte til slutt opp med å dele ut 56.000,- kroner til verdige formål.

MER MORO TIL BONNEGOLTSTUA
Bonnegoltstua forvaltes og drives av NFU Larvik (Norsk forbund for utviklingshemmede).
En fin hytte ved Farrisvannet til leie for både private og arrangementer

både om sommeren og med mulighet for peishygge om vinteren. Hytta er tilrettelagt for rullestolbrukere/handikappede og vi har sengeplasser til 18 stk.

Midler ble søkt til innkjøp for å lage litt utvidet aktivitetstilbud på aktivitetshelgen som finner sted hver høst. På grunn av bilrally måtte planen for årets høstaktivitetshelg endres, men blir gjennomført til våren i stedet. Utendørsutstyr, spill, kanskje bålpan-

ne og annet som kan realiseres til Bonnagolt-tilbudet vil bli brukt og verdsatt av alle som leier den fine hytta ved Farrisvannet.

- Også under åpen uke på sommeren, da vi feirer St. Hans der, er det godt å ha litt ekstra spill og aktivitetsmuligheter, forteller leder for NFU Larvik, Inger S. Jensen Winger.

FOR HELE LOKALSAMFUNNET
- Responsen i gruppa var svært god

da vi kunne fortelle om tildelingen!, deler Yngve Bergman, gruppeleder Helgeroa KFUK-KFUM.

- Visjonen vi hadde var en slags opphøyd gapahuk i en bue-lignende form som ville gjøre det mulig å bruke den som en scene. I midten ville vi hatt en etablert bålplass, med en bålrisk m/svingarm over. Ved kirken vår i Helgeroa vil dette være omtrent i sentrum for Helgeroa-samfunnet, da kirken har barnehage og en godt utbygd og svært populær (på fritiden) skolegård som umiddelbare naboer. Ved gapahuken er det fra før en disk-golf bane og ikke mange meterne unna ligger en asfaltert og godt brukt vei ned til Nevlunghavn fra Helgeroa. Gapahuken vil da bli et normalt sted for barnehagebarn, skolebarn, familier, turfolk og ikke minst oss- speideren, som har tilhold i kirken når vi har møtene våre.

Gapahuken er en visjon om en samling for lokalsamfunnet, der alle kan møtes på et hyggelig sted- til dels skjermet fra vær og vind, være

å sove, grille, leke og kanskje til og med arrangere noe i større skala, forklarer Bergman og planene som vil gagne et omfangsrikt nærmiljø.

STOLT, RØRT OG GLAD
Larvik KFUK-KFUM har allerede investert og brukt tilkjente midler.

- Tildelingstidspunktet var ideelt! Vi rakk å kjøpe telt før landsleiren på Gjøvik, forteller Anita Molteberg og Marianne Skalleberg. De to lederne dro sammen med 8 andre speidere, i ulike alder og kjønn, og hadde en super uke med regn, sol og ekstrem varme – i fantastiske nye telt.

- Det kunne ikke passet bedre. Vi må dele oss på flere telt på grunn av alder og kjønn, og med vær i ulike retninger var det strålende med nye kvalitetstelt. De er også greie å sette opp og det betyr mye at ungene selv får til mye av den jobben, forteller de. I tillegg til nye telt nådde fondsmidlene også til en leirkasse og hensiktsmessig kjøleboks på gass.

- Det betyr så mye å bli valgt ut i slike tildelinger. At det vi driver med anerkjennes. Vi voksne legger både fritid, ferietid og stor iver og innsats i å holde tilbudet i gang, men vi ELSKER det, både ungene og speideren, deler de to lederne om erfaringen med å være speiderleder generelt og om bruk av fondspotten som kom deres vei i år.

**Medlemspris for LABO-medlemmer: EU-kontroll kun kr.990,-
10% rabatt på deler og verkstedarbeid**

GJERMUNDSEN

Gjermundsen Auto Larvik AS
Tlf. 33 13 66 00 | service@gjermundsenauto.no
www.gjermundsen.no

M E C A

USKIFTET BO: REGLER, BEGRENSNINGER OG GODE RÅD

TEKST: MARIE SØRLIE, LEGALIS

Sitter du som gjenlevende ektefelle i et uskiftet bo og lurer på hva du har lov til å gjøre? Eller er du arving og usikker på om gjenlevende ektefelle disponerer boet på en lovlig måte? Dette er vanlige spørsmål som kan oppstå, og feil kan i verste fall føre til konflikt og splittelse i familien og mellom arvinger.

I denne artikkelen forklarer vi reglene for uskiftet bo etter arveloven. Her får du vite hva gjenlevende ektefelle kan og ikke kan gjøre, samt hvordan eventuelle tvister kan unngås.

HVA BETYR DET Å SITTE I USKIFTET BO?

Arveloven gir gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo. Dette innebærer at boet etter avdøde ikke blir skiftet umiddelbart, og gjenlevende ektefelle har rådigheten over formuen.

Som hovedregel kan den gjenlevende disponere uskifteboet som

vedkommende ønsker. Likevel finnes det viktige begrensninger i arveloven som skal beskytte arvingene.

Å RÅDE OVER BOET PÅ EN KLANDERVERDIG MÅTE

Gjenlevende ektefelle har ikke lov til å svekke verdien av boet vesentlig. Dette betyr blant annet at:

- Store lån som reduserer boets verdi kan være ulovlig.
- Overdreven bruk av boets midler til eget forbruk kan være i strid med loven.

Konsekvens: Arvingene kan kreve skifte av boet, og ide kan kreve vederlag for tapt arv.

ADGANG TIL Å GI GAVER

Gjenlevende ektefelle kan ikke gi gaver som står i vesentlig misforhold til boets verdi. Dette inkluderer:

- Større gaver
- Gavesalg, der eiendeler selges til en betydelig redusert pris.

Vanlige eksempler: Overdragelse av fast eiendom som gave eller gavesalg.

Konsekvens: Arvingene kan kreve at gaven tilbakeføres til uskifteboet. Unntak: Gaven kan gis hvis alle arvin-

ger samtykker. Et slikt samtykke bør være skriftlig for å unngå konflikter i ettertid.

ARVEOPPGJØR

Gjenlevende ektefelle kan ikke gi helt eller delvis arveoppgjør til en enkelt arving med mindre alle arvinger får tilsvarende oppgjør.

Unntak: De andre arvingene kan samtykke til et ujevnt oppgjør. Dette samtykket bør også være skriftlig.

OPPHØR AV USKIFTE VED NYTT EKTESKAP ELLER SAMBOERSKAP

- Ved inngåelse av nytt ekteskap må uskifteboet skiftes. Dette er et krav i arveloven.
- Ved samboerskap kan arvingene kreve skifte dersom:
- Samboerskapet har vart i minst to år.
- Gjenlevende ektefelle har, venter eller har hatt barn med samboeren.

OPPSUMMERING:

NØKKELPUNKTER FOR USKIFTET BO

- Gjenlevende ektefelle kan ikke disponere uskifteboet på en måte som svekker verdien vesentlig.
- Store gaver eller gavesalg krever samtykke fra alle arvinger.
- Arveoppgjør må være likt for alle

arvinger, med mindre det er gitt skriftlig samtykke.

- Nytt ekteskap krever skifte av boet, mens samboerskap kan gi arvingene rett til å kreve skifte.

HVORDAN KAN ADVOKATFIRMAET LEGALIS BISTÅ?

Hos Advokatfirmaet Legalis hjelper våre erfarne advokater deg med alle utfordringer knyttet til uskiftet bo. Vi bistår med:

- Juridisk rådgivning for å sikre at disposisjoner er i samsvar med arveloven.
- Utforming av samtykkeerklæringer for gaver eller arveoppgjør.
- Skifte av boet når det er påkrevd eller ønskelig.
- Løsning av tvister mellom gjenvende ektefelle og arvinger.

GRATIS BEFARING/OPPMÅLING
GRATIS VEILEDNING
5 ÅRS GARANTI
BARNESIKRING
POWERVIEW MOTORISERING

FAST LABORABATT

30%

på solskjerming fra
Luxaflex (ikke motorisert)

15%

på interiørmaling fra Jotun

- Luxaflex solskjerming gir deg muligheten til å designe og skreddersy produktene til dine vinduer.
- Velg mellom mange forskjellige design, produkter og tettheter.
- Kom innom butikken for å se og prøve produktene vi har utstilt.
- Lag en avtale, så kommer vi på hjemmebesøk med prøvebøker og tar mål. Sammen ser vi på løsninger som passer best til dine behov.

Arv er gull

Å arve klær som lukter av en litt eldre, tøff fetter eller endelig å ha vokst seg stor nok til å få slalomstøvlene og -skiene som har stått på vent en sesong eller to, har jeg heldigvis for det meste klart å overføre verdien av og entusiasmen rundt, til mine barn.

Jeg vokste opp i to-mannsbolig med en eldre bror og to eldre fetter. De tre gutta klarte å slite ut og i stykker det aller meste før jeg, som eneste jente og tre år yngre enn den yngste fetteren, fikk rang til overtakelse.

Det kom en rød kombisykkel min vei en gang. Det var stas og litt traumatisk, for mitt forhold til sykkel fra tidligere år var å bli brukt som ballast på bagasjebrettet mens både fettere og storebror øvde seg på å dra sykkel opp på bakhjulet.

Flere sesongstarter hadde jeg sett først min eldste fetter, senere bror-Esben, vaske sykkel, sette den opp og olje kjedet og kanskje trekke noen runder med bandytape på styret om ett eller begge sykkelhåndtakene hadde blitt slitt, i stykker eller var helt borte.

Det var ofte noe jeg hadde stor glede av i påsken, å tenke på at vi fikk ta ut syklene så snart påsken var over. Jeg husker det ikke som høytidelig, men som stor stas. Vi fire, fetter-Ole, fetter-Pål, bror-Esben og meg, vesle Tertitt, sammen om sykkelens

ingen å slite helt i stykker, for dem fantes i alle størrelser fra 26 til 45 på loftet. Etter endt sesong ble de børstet, satt inn med fett og dyttet med avis-papir. Hver første skitur var det å håpe at man var den eneste med sin størrelse, for det tror jeg var den eneste anledningen for nykjøp, om to i familien brukte samme størrelse en sesong (og hun yngste, aka meg, hadde aldri rang til å få bruke de nyinnkjøpte.)

Bror-Esben og jeg har videre i livet fått barn som er rundt hverandre i alder og i størrelse. Noen klær har gått fra oss til dem, og kommet tilbake igjen, mens andre klær startet hos dem, for så å ha hatt en avsluttende vintersesong hos oss.

Begge familier har også byttet og arvet klær med andre, og spesielt penskjorte til gutter har ikke blitt slitt ut hverken hos oss eller vennefamilier.

sesongklargjøring. Kan hende det føltes ekstra bra for meg som var minst, for dette var vi sammen i. Jeg husker det som å skru og mekke, men det var vask, litt puss og oljing. Kanskje stramming av sykkelkjede. OG justering av setehøyde! Like mye som streken på dørlisten utenfor badet, var hvor mye man måtte høyne setet med en kry bekreftelse på hvor mye man hadde vokst siden sykkel ble parkert før vinteren.

Og apropos vinter; på tvers av familien hadde vi en absurd samling sorthvite skisko. De klarte tydeligvis

Hver familie sitt system, men vi har samlet i kasser på størrelse, og hentet frem ved sesongstart eller behov. Dét er ofte en hyggelig ettermiddag. Da kan vi kjenne igjen fetter på kleslukt eller også på idrettsklubbnavn. En gang hadde en skjorte vi pakket ut et navnklistremerke på vaskelappen vi ikke dro kjensel på, men tøymykner-lukten var kjent familie. Jeg ble nysgjerrig og ringte bror. Skjorten viste seg å ha kommet via en vennefamilie av dem, og «Lorentzen» på vaskelappen? Jo da – slektninger av kongefamilien! Arv er gull!

Karianne Dancke

Kvalitetsklær fra Larvik

Siden 1887 har familiebedriften Brynje vært kjent for høy kvalitet. I 1953 besteg Hillary og Tenzing Mt. Everest med Brynje-netting innerst mot huden.

I dag benyttes Brynjes klær av verdens fremste polar-guider og folk i tøffe yrker. Når Brynjes plagg presterer på klodens kaldeste steder, så vil de garantert fungere for deg også.

Stikk innom vår butikk og Outlet
på Øya 41 i Larvik.

BRYNJE®
NORWAY 1887

FISK

på menyen

RØD FISKESUPPE

En god og varmende fiskesuppe behøver ikke å ta lang tid å tilberede. Denne suppen har du på bordet i løpet av en halv time. Vi har brukt torskfilet, men her er det rom for variasjoner i massevis. Har du rester fra en fiskemiddag, er det supert å bruke dem i suppen - da er den ferdig enda raskere!

INGREDIENSER

4 porsjoner

600 g skinn og beinfri torskfilet

1 stk. løk

2 båter hvitløk

1 stk. rød paprika

1 bit tommelstor frisk ingefær

1 stk. fennikel

2 ss olivenolje

2 stk. hel stjerneanis

1 boks hermetiske tomater

2 ss tomatpuré

2 stk. fiskebuljong (terning)

8 dl vann

0,5 ts kajennepepper

1 dl frisk koriander

1. Skjær fisken i biter og dryss over ½ ts salt. Sett til side.

2. Finhakk løk og hvitløk. Skjær paprika i små biter.

3. Skrell ingefær og riv den fint på et lite rivjern. Skjær fennikel i biter.

4. Varm olje i en vid kjele og fres løk, hvitløk, paprika, fennikel, ingefær og stjerneanis i 4-5 minutter, til alt er blankt og mykt.

5. Hell over hakkede tomater, tomatpuré, fiskebuljongterninger og vann, og kok opp. Senk varmen og la suppen småkoke i 15 minutter. Ta ut stjerneanisen.

6. Bruk stavmikser og mos suppen. Smak til med salt, pepper og kajenne.

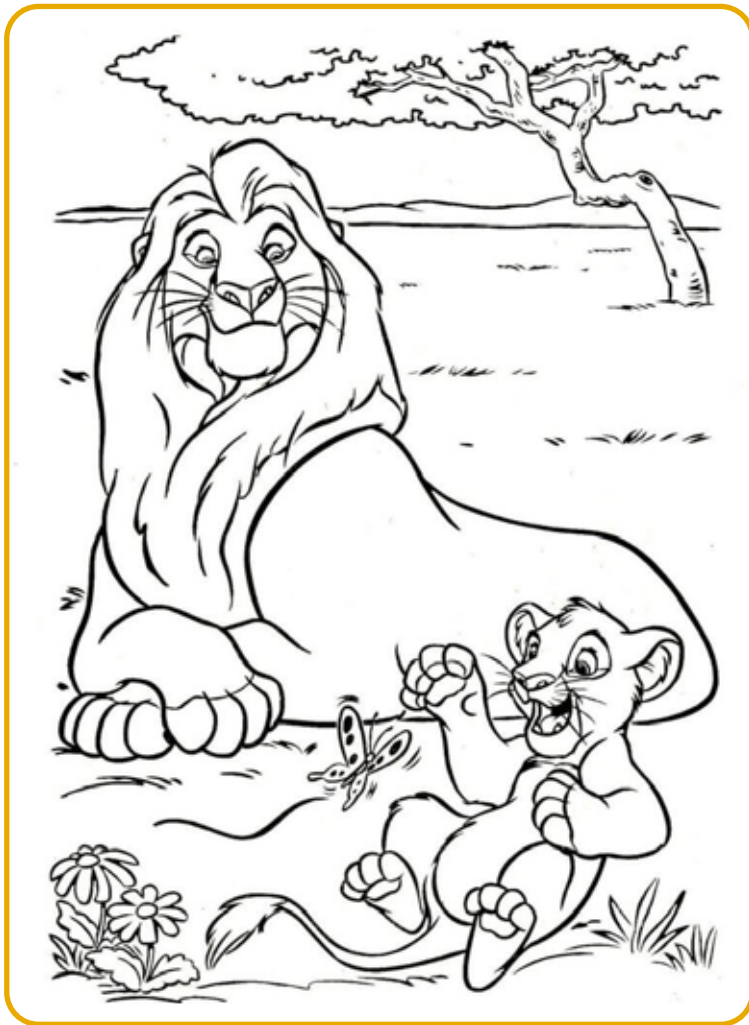
7. Legg i fiskestykkene og la dem trekke i ca. 5 minutter, avhengig av tykkelsen. Dryss over hakket koriander og server rykende varm, gjerne med ferskt brød.

TIPS!

Bruk den fisken du liker og har tilgang på. Reker, blåskjell og andre skalldyr smaker også godt i suppen. Koriander kan godt byttes ut med hakket persille eller vårløk. Bruker du rester av fisk, dropper du punkt 1 og legger stykker av fisken i suppen noen minutter før servering, så den rekker å bli varm.

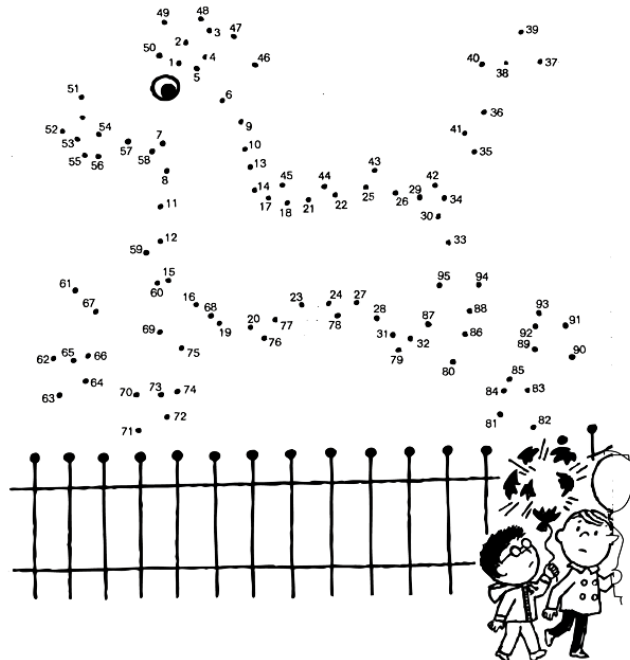
Morosider

FARGELEGG MUFASA OG SIMBA

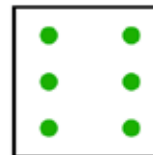
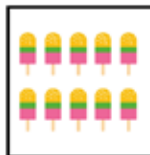
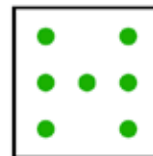
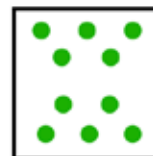
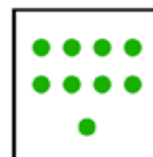
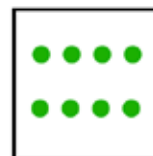

HVA ER DETTE TRO?

Tegn strek mellom tallene og se hva som dukker opp.

TELL OG SETT STREK FRA MENGDE TIL MENGDE

LØS BILDESUDOKU

Fyll inn figurene som mangler. Hver rad og hvert område skal inneholde kun én av hver figur.

	♣		🐟		
	🐟		🚤		✉
♣			🌳	✉	
	🌳	✉		🚤	♣
	🐞	♣		🐟	
🚤					🐞

Kjentfolk

Vi er din lokale boligmegler

Aleksander
975 92 250

Ruth Iren
992 57 756

Lars Erik
478 92 666

Selge bolig?

Vi gjør ditt boligbytte til en suksess

Vi gir 1/2 pris på tilretteleggingsgebyret for LABO-medlemmer.

aktiv.

Gry
906 21 975

Heidi
996 24 698

Få de beste rådene fra erfarne meglere til hvordan oppnå høy salgspris. Kontakt oss for tilbud på salg av bolig.

 <p>Elveveien 130, Larvik, tlf: 33 11 50 70, dekkspesialistenas.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus på dekk. <p>Dekkkhotell kr 1045,- (NB! ikke bonus på dekkhotell)</p>	 <p>POLAR kraft</p> <p>polarkraft.no Tlf.: 02006 kunde@polar.no</p>	<p>Medlemspriser. Ingen forskuddsbetaling, ingen skjulte påslag eller bindinger.</p>
 <p>Tlf.: 930 64 850 Vakttelefon: 980 29 999</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus • Forbruksmateriell - 25% rabatterert timespris: 840,- eks.mva. <p>NB! Nå må alle levere inn kvittering til LABO for å få bonus.</p>	 <p>Løkka 6, Tlf.: 33 13 49 70 Bohus.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10 % rabatt • 5 % bonus <p>(Nettbutikk for inspirasjon, ingen rabatt og bonus på netthandel)</p>
<p>HADELAND GLASSVERK</p> <p>Glassverkveien 9, Jevnaker</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus • 10% rabatt på alt du handler, unntatt mat, drikke, Icon eller belysning. 	 <p>Prinsekvartalet, Haraldsgt 2 Tlf.: 940 777 75</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus • 20% rabatt på lamper og belysning (ikke lyskilder) • 10% rabatt på Nordanrokjøkken <p>Medlemskampanjer</p>
 <p>proff1.no Løkka 8, Larvik Tlf. 33 38 18 90</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus • 50 % rabatt på Essve skruer, fug og lim • Opptil 50 % rabatt på maleverktøy • 20 % på Helly Hansen sko og klær 	 <p>Øya 41, Larvik Tlf.: 331 83 300, brynje.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 20% rabatt (Gjelder Brynjes egne varer) • 5% bonus. <p>Bonus også i Outlet'n.</p>
 <p>Elveveien 216, Larvik TLf.: 331 36 600 gjermundsen.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus • Bonus og rabatt på verksted-tjenester som EU-kontroll, AC-service, oljeskift/filter og øvrige bilreparasjoner • Dekkkhotell og rabatt og bonus på dekk. 	 <p>modena.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10 % rabatt • 5 % bonus
 <p>Elveveien 12B - 981 96 000 monter.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus • 5 % rabatt på ordinære varer • 10 % rabatt på innerdør, ytterdør, garderobe og peis (bestillingsvarer) • Inntil 35% rabatt på vindu og balkongdør (bestillingsvarer) 	<p>NY!</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus • 18% rabatt på materiell • Fastpris på 820,-/timen <p>Bestillingsskjema på labo.no</p>
 <p>Sanden 2, Larvik bolgenkulturhus.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 15% rabatt på Bølgens egne forestillinger. Rabatt på kino hver torsdag og rabatt på forestillinger i regi av Riksteateret. <p>Billetter: bolgen.no/labo Medlemskode: LABO1946</p>	 <p>Larvik: Lågaveien 6, Larvik Tlf: 33 13 23 00 Stavern: Terneveien 2, Stavern Tlf: 33 13 99 66</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus på alle kjøp
 <p>Tlf.: 21 41 67 67 legalis.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 % bonus <p>Medlemspris per time kr 1.925,- inkl. mva</p>	 <p>Nansetgata 89, tlf.: 33 18 30 15 sommerfeltelektro.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 15 % rabatt på el-materiell kr 100,- i rabatt på timeprisen • 5 % bonus. <p>Må levere inn kvittering til LABO for å få bonus.</p>

HUSK! Rabatt gjelder ordinært prisede varer. Bonus får du i tillegg til rabatter og gjelder for alle kjøp, også tilbud og kampanjer. For å få bonus må du betale med betalingskort registrert på Min Side.

 <p>thonhotels.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 12 % rabatt på ordinær pris 	 <p>Buggesgate 3 Tlf.: 96 00 99 50</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luxaflex solskjerming 20% rabatt og 5% bonus • Metervare gardin 20% rabatt og 5% bonus • Øvrige varer 5% bonus
 <p>Elveveien 30C, Larvik closeup.no, tlf.: 975 38 000</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus på alt. Medlemskampanjer. 	 <p>Prinsegata 3, Larvik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10% rabatt
 <p>www.carglass.no/partner/bbl Tlf.: 09500</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus på alt • Rabatt på vindusviskere • Gratis steinsprutplaster • Gratis lånebil ved avtale 	 <p>Heggdalringen 11 og Prinsegata 2, Larvik novasolo.no</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 20% rabatt • 5% bonus i butikk <p>Må levere inn kvittering til LABO for å få bonus.</p>
 <p>Bestilling på www.ventilasjonsfilternorge.no</p>	<p>Enkeltkjøp 5% rabatt Abonnement 18% rabatt</p> <p>Rabattkode for enkelt kjøp, (gir 5% rabatt): LABOENKEL Rabattkode for abonnement (gir 18 % rabatt): LABOAVTALE</p>	 <p>LABO.fordelerfor-medlemmer.no Tlf. 21 49 78 50</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2% bonus og gode medlemspriser
 <p>Bok app</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% bonus hver mnd. • 6 uker gratis prøveperiode. • 5 ulike abonnement 	 <p>KJELLS MARKISER</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 45% på alle egenproduserte produkter <p>Bestill befarung via labo.no</p>

NETTBUTIKKER

ApotekHjem
Lindex
Bubbleroom
BliVakker.no
Jakt & Friluft

Skruvat.no
HelloFresh!
Skogstad
Munk Store

NETTBUTIKKER:
Husk at for å få bonus må du bestille via Min side.

Har du ikke smarttelefon?
Send **MEDLEM** til 1963 og du får en bekreftelse på medlemskapet på sms.

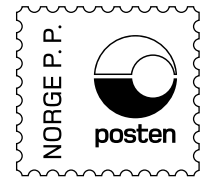
LAST NED APPEN VÅR

Du får oversikt over dine medlemsfordeler og har medlemsbeviset lett tilgjengelig.

Endring!

Merk at flere avtaler krever at du selv leverer inn kvittering til LABO.

Returadresse:
Larvik Boligbyggelag
pb. 263, Prinsegata 4
3251 LARVIK

NYTT GULV?

5%
BONUS*

EKSPERTHJELP OG 5% BONUS FOR LABO-MEDLEMMER

Hos Byggmakker Larvik får du alt til prosjektet eller oppussingen på ett sted!

- Gode makkere som hjelper deg med små eller store prosjekter
  - Gratis Befaring og tak/vindussjekk
  - Et stort utvalg produkter og tjenester
    - Gode prosjektrabatter
    - Tilhengerutlån eller hjemtransport
- Formidling av lokale håndverkere som fikser jobben Fiks Ferdig!

BYGGMAKKER

Alle trenger en makker

BYGGMAKKER LARVIK
Øya 6, 3262 Larvik
Tlf: 33 13 23 00 • 7-18 (9-15)
www.byggmakker.no

*Husk å vise frem medlemskortet for å få rabatt og bonus. Vi hjelper deg å aktivere fordelskortet. Medlemsrabatt gjelder ikke varer på tilbud eller til fast lavpris.